

Gospodar in gospodinja

LETO 1937

2. JUNIJA

STEV. 22

Junija meseca v vrtu

Junij je nekako prehodna doba iz pomladi v poletje. Prva polovica spada prav za prav še k pomladi, druga pa sega že v poletje. V tem času sejemo še razno zelenjad za poznejšo poletno in jesensko rabo in cvetlice za drugo pomlad. Čas je sedaj tudi za presajanje raznih zelenjadnih sadik iz sejalnice na stalno mesto in za razmnoževanje nekaterih cvetlic, zlasti trajnic, ki so ocvele že zarana spomladi.

Izmed zelenjadi, ki jo sejemo junija meseca, je posebno omeniti **poletno endivijo**. Kdor hoče imeti že avgusta in septembra godno endivijo, mora takoj sedaj, v začetku tega meseca sejati in pozneje proti koncu meseca pa še enkrat, in sicer **rumenolistno poletno endivijo** »eskariol«. Konec julija in v prvi polovici avgusta moramo pa že misliti na setev zimske endivije (zelenolistna zimska »eskariol«). Seme endivije je precej občutljivo za vročino in žgoče solnčne žarke. Zato je neogibno potrebno, da vsako setev pokrijemo z vejami ali jo kakorkoli obsenčimo; ko seme izkali, moramo senco takoj odstraniti. Ker gre na 1 gram okoli 900 zrn, zadostuje za srednjo družino par gramov semena in par kvadratnih metrov velika sejalnica. Preden sejemo, zmešamo seme s suho prstjo, da je setev bolj enakomerna. Endivija zahteva zelo gnojno, vlažno zemljo.

Na jesen so jako dobrodošle nežne **kolebarice**. Sejmo jih torej še enkrat ta mesec, da bodo sadike za presajanje godne julija, avgusta in za rabo v kuhinji pa septembra. Tudi to setev moramo zavarovati pred solncem, dokler ne izkali. Prav tako lahko sejemo še **korenček** in **petersilj**.

Za setev bolj poznega **fižola** za rabo v stročju je tudi še ves mesec čas. **Zimska redkev** (črna) se sploh pred sredo junija ne seje. Pa je čas zanjo tudi še ves julij. **Rdeča pesa** je dobra le toliko časa, dokler je nežna in ne predebela. Sejmo jo torej vsaj še enkrat ta mesec. Še celo julijeve setev ni prekasna za jesensko

rabo. Ako čez poletje ni prehude vročine in suše, se obnese tudi še setev **glavate solate**. Vendar za ta čas ni da bi vzeli kakršnokoli sorto. Kolkortoliko zanesljive za ta letni čas so samo **krhkolistne** sorte, kakor n. pr. ljubljanska **ledenka**, **parizanka**, **rjava trdoglavka**, **grof Zeppelin** in razne druge sorte. **Mehkolistne**, kakor n. pr. **majniška kraljica**, **majniški čudež** in druge podobne sorte niso za poletje, ker gredo prehitro v cvet.

Izmed cvetlic sejemo ta mesec zlasti **poletne in turške nageljne**, za drugo pomlad presajamo in razmnožimo pa n. pr. **vijolce**, **jeglječe**, **srčke**, **orlice**, **arabis**, **aubriecije**, **binkoštno nageljne** in sploh vse trajnice, ki so že zgodaj spomladi ocvele. — Za vse poletne setve in tudi sadih velja važno pravilo, da jih moramo na vsak način, dokler seme ne izkali ozioroma dokler sadike in potaknjenci ne začno rasti, zavarovati pred solnčnimi žarki in skrbeti, da se zemlja v sejalnici nikdar ne izsuši. Navadno je ob trajno lepem, solnčnem vremenu setev vsak dan nalahko popršiti, in sicer pod noč, da vlaga bolj globoko zaleze v zemljo.

Junija meseca je še mnogo zelenjadnih rastlin, ki jih iz sejalnice presajamo na grede. Za nasade **poznega zelja**, **ohrova**, **poznih karfiol** in **podzemeljskih kolerab** je junij najugodnejši mesec. **Glavičastega kapusa** pa pred sredo junija sploh ne kaže saditi, ker je to izrazito zimska zelenjad in ima do pozne jeseni dovolj časa za razvoj. Tudi **glavato solato** in **rdečo peso** še lahko presajamo, toda le tiste sorte, ki so bile prej pri obravnavi poletnih setev našete. Za nasad **paradižnikov** je do srede junija tudi še čas. Ob ugodnem vremenu bodo še lahko zoreli, čeprav nekoliko pozneje.

Mnogo imamo **poletnih cvetlic**, ki jih junija meseca še lahko sadimo na robate ali sploh na nalašč v to svrhu prirejene cvetlične gredice. Z uspehom sadimo še **zajčke**, **cinije**, **kapucinke**, **petunije**, **astre**, **tagetes** in še razne druge.

Nikdar nobene rastline ne presajajmo v suho zemljo, ampak počakajmo dežja, ali pa zemljo prej dobro premočimo. Vendar pa tudi ne sadimo med dežjem ali takoj po dežju; počakati treba, da se voda nekoliko odteče, da se ne dela blato, ko delamo s sadilnim klinom luknjice v zemljo. Vsak nasad takoj potem, ko smo gotovi s saditvijo, zalijmo s cevjo korenine (vsake posamezne rastline) in nazadnje jih popršimo čez in čez še skozi razpršilnik. Ob oblačnem vremenu sadimo lahko ves dan, ako je pa jasno, pa le proti večeru, ko je sonce blizu zatonja.

Zalivanje zelenjadi z razredčeno gnojnico je junija meseca najbolj izdatno. Vendar pa pomnimo pri tem zlasti troje, in sicer: z gnojnico zalivajmo zelenjad samo, dokler je še majhna, nerazvita; zalivajmo vedno le h koreninam, nikdar ne po zelenju; zalivajmo le med dežjem ali takoj po dežju, ko je zemlja še dovolj vlažna!

Kdor ima na vrtu pritlično drevje in sadne brajde, ima ta mesec z njimi mnogo posla, ako hoče, da se ohrani drevju

lepa oblika in se vravnava rodovitnost. Najvažnejše delo je pinciranje in izrezavanje pregostega mladja. Posebno opozarjamo na marelično drevje, ki ga gojimo tako pogosto ob solčnih zidovih. Končne poganjke na voditeljicah ali glavnih vejah pustimo, da rastejo po mili volji. Vse stranske poganjke pa preglejmo in najprej izrežimo vse, ki so pregosti in ki silijo v smeri proč od stene. Vse druge poganjke pa pincirajmo, to se pravi: odščipnimo jim vršiček, da se rast ustavi. Marsikdo se boji poleti odrezati ta ali oni zeleni poganjek, češ da bi utegnilo drevesu škodovati. Vsem takim bojazljivcem bodi povedano, da poletno obrezovanje sadnemu drevju ne more prav nič škodovati, ker v topllem vremenu in ob bujni rasti se vse rane hitro in brez kakršnihkoli slabih posledic zacelijo. To velja zlasti za marelice, katerim pa premočno zimsko obrezovanje res lahko zelo škoduje. Torej: sedaj navajajte marelice z obrezovanjem v pravo obliko, pa bo škodljivo zimsko obrezovanje popolnoma odveč. H.

Uspešno zatiranje predenice

Ako opazimo, da se je pojavila med deteljo ali pa lucerno predenica, moramo gledati na to, da jo čimpreje zatremo. Predenica potrebuje za svojo rast in razvoj precej toplote in je zato za časa prve košnje še ne opazimo mnogo; njen popoln razvoj opazimo šele ob drugi košnji.

Predenice ne moremo zatirati vedno na en in isti način. Pri tem je zelo važno to, ali se je predenica pojavila samo na posameznih mestih, ali pa se je razširila že čez celo deteljišče; nadalje je-li že odcvetela ali še ne.

Če se je predenica pojavila v deteljišču samo na nekaterih mestih in če jo začnemo zatirati še predno je začela cveteti, tedaj postopamo sledeče:

Skrbno pokosimo vsa okužena mesta in še približno en meter okrog. Na to, da pokosimo tudi nekoliko zdrave detelje, se ne smemo popolnoma nič ozirati. Pokošeno seno pograbimo, spravimo v vreče, odnesemo z njive in sežgemo. Pri tem moramo paziti, da se ničesar ne raztrese. Delo pa s tem še ni končano. Na spodnjem delu stebela detelje oziroma lucerne, ki ga kosa ne more doseči, so se

še vedno ohranili deli nitkastega stebela predenice. Te ostanke predenice uničimo s tem, da polijemo okužena in pokošena mesta z raztopino zelene galice, ki zelo dobro učinkuje. Na deset litrov vode vzamemo navadno 1 do 1½ kg zelene galice. Ta raztopina deluje na predenico kakor strup. Obenem uničimo tudi nadzemske dele lucerne ali detelje; toda ta bo kmalu zopet pognala iz korenin in se bo do prihodnje košnje že precej razrasla.

Da bo učinek opisanega zatiranja res uspešen, ne smemo nikdar štediti s škropivom, kajti zelena galica deluje le tedaj, če pride v stike z rastlino. Okužene prostore moramo temeljito polito, da se dobro zmoči vsak še tako majhen del predenice. Za polivanje nam najbolje služi vrtni zalivalnik s sitom. Lahko pa uporabljamo tudi navadno trtno ali drevesno škropilnico.

Priporočljivo je raztopiti zeleno galico vedno v topli vodi; ta se nahaja namreč v debelih kristalih in se vsled tega v mrzli vodi le počasi topi.

Prav tako se dogodi, da začne po škropljenju kmalu deževati; v tem slučaju mormo ponovno dežkopiti, če hočemo doseči res popoln uspeh.

Namesto zelene galice uporabljamo lahko tudi druge snovi, kot n. pr. kalijevo sol ali pa čilski soliter, in sicer v enaki raztopini. Ta sredstva delujejo obenem tudi kot gnojila in pospešujejo poznejši razvoj detelje.

Če pa je začela predenica že cveteti, tedaj je njeno zatiranje mnogo težavnejše. V tem slučaju ne zadoštuje več ravnokar opisani način zatiranja, ampak so potrebna že bolj učinkovita sredstva.

Ko smo pokosili okužena mesta in požgali krmo, potem moramo uničiti tudi seme, ki je odpadlo od predenice in je v velikih količinah raztreseno na dotičnem prostoru ter prav lahko postane zopet izhodišče za novo okuženje. Raztopina zelene galice ga tudi ne more uničiti, zato pa moramo iskati drugih uspešnejših sredstev! Najbolj učinkovito sredstvo za uničenje predeničnega semena je ogenj.

Na dotičnih mestih, ki so bila napačna in ki smo jih pozneje pokosili, raztrosimo precej debelo plast slame ali plev in jo nato zažgemo. Tudi petrolej lahko uporabljamo v te svrhe. S tem pa ne uničimo na dotičnih mestih samo semena predenice, temveč tudi deteljo oziroma lucerno. Da ne nastanejo prazni prostori, moramo ta mesta ponovno posejati z lucerno ali pa deteljo, lahko pa tudi s travo, kar je še posebno priporočljivo, in sicer vsled tega, ker travi predenica ne škoduje.

Zelo težavno pa je zatiranje predenice, če se je že razširila preko vsega deteljišča. Ako je prišlo že tako daleč, potem jo je težko uničiti. Vsekakor pa moramo preprečiti, da se ne razširi predenica na vsa v okolici se nahajajoča polja, posejana z deteljo ali lucerno; v te svrhe so potrebne sledeče mere:

Če predenica še ni začela cveteti, tedaj dotično deteljišče globoko preorjemo. Na nekaterih mestih ostane še vedno kaka detelja ali pa lucerna in na nji predenica; zato je dana zopet podlaga za njen nadaljnji razvoj. Naša dolžnost je, da dotično preorano zemljišče tekom poletja in jeseni večkrat skrbno pregledamo in odstranimo vsa zaostala stebela detelje in lucerne. Samo na ta način se lahko zanesemo, da smo zajedalko uničili.

Včasih se celo tako malo brigamo za predenico, da lahko nemoteno napravi seme; to se pri nas prav često dogaja. V tem slučaju moramo uporabljati proti njej samo uspešno sredstva. Dotično deteljišče pokosimo in pustimo seno, da se dobro posuši. Ko je seno dovolj suho, ga takoj enakomerno raztresemo po dotičnem zemljišču, primešamo nekoliko slame in nato sežgemo. Nekaj na ta način vseeno vrnemo zemlji, katji pepel vsebuje precej rastlinskih hranilnih snovi kot kalija itd. Res je, da s ošle na ta način velike količine krme v izgubo, toda to je edini izhod, da zajedalko uničimo. V primeri z ogromno škodo, ki bi jo povzročila predenica še v bodočnosti, se to še vedno izplača.

Nikdar ne smemo tega sena krmiti živini. Seme predenice je zelo odporno in obdrži svojo kalivnost več let. Skozi prebavne organe živali gre popolnoma nepokvarjeno. Če bi živini tako seno krmili, bi se seveda predenica s hlevskim gnojem v kratkem času razširila po vseh ostalih njivah, kjer raste detelja in lucerna.

Njivo nato plitvo preorjemo in jo posejemo z ovsem, ržjo ali prosom; vsaj pet let ne smemo na njo posejati detelje ali pa lucerne. Dovolj bogato izbiro drugih rastlin imamo in zato se prav lahko izognemo neprestani borbi s predenico. Predvsem sejemo razna žita, okopavine in slično.

Borba proti predenici, ki je prava kuga za deteljo in lucerno, mora biti vedno uspešna; nikdar ne smemo biti pri tem delno polovičarski. Zatirati jo moramo začeti takoj, ko se pokaže, nikdar pa čakati, da napravi seme. C.

Humek Martin, P r a k t i č e n s a d j a r, Zbirka najvažnejših sadjarskih nauk, pojasnjeno s 42 barvanimi prilogami in 92 slikami med besedilom, Ljubljana, 1923. Knjiga je namenjena vsem posestnikom sadnih vrtov, da se nauče s sadnim drevjem pravilno ravnati, da jim donaša obilen sad, ki ga porabijo ali za domačo porabo ali za izvoz. Posebno onim se topla priporočila knjigo, da se ravnajo po izkušnjah praktičnih sadjarjev, ki pridelujejo sadje za trg, kjer se zahteva le dobro in lepo blago, ki se dobro prodaja. Cena vezani knjigi 80 din. Knjigo dobite v Jugosl. knjigarni v Ljubljani.

Zakaj se plevel tako širi

Plevel je že sam po sebi zelo odporen, poleg tega pa proizvaja velike množine semena in se radi tega neverjetno hitro širi. Plevelno seme razširjajo vetrovi, nadalje ga prenašajo razne živali in mrčes iz enega zemljišča na drugo. Prav tako tudi voda, ki pride iz višjih leg v nižje; tudi vlažnost zemlje same pospešuje razvoj nekaterih vrst plevela.

Najnevarnejši pleveli so kmetovalcem že itak dobro poznani, zato naj navedemo samo nekaj najbolj razširjenih.

V glavnem razločujemo dvojce vrst plevela: koreninski in pa semenski plevel.

Koreninski plevel so večletne rastline; nekateri izmed njih redkokdaj dozore. Ako pa cveto in dozore, tedaj obrode mnogo semena. S pomočjo korenin ali podzemeljskih stebel pa se ohranijo in razmnožujejo tudi tedaj, ako ne napravijo nobenega semena.

Semenski pleveli pa so enoletne, kvočjemu dveletne rastline in se množe samo s svojim semenom. Število semenskih plevelov je mnogo večje, kakor pa število koreninskih plevelov. Zatiranje semenskih plevelov je mnogo lažje, kakor pa koreninskih. Nekateri od semenskih plevelov so vsled tega zelo nevarni, ker so strupeni ali pa prenašajo glivične bolezni in živalske škodljivce.

Med semenske plevelce spada ameriški rogovilček, navadna zvezdnica, divji oves, podponec, plešec, bela mella in drugi.

Od koreninskih plevelov je posebno razširjena pirnica, ščavje, preslica, lapuh, osat itd. Da se plevel tako močno širi po naših njivah, smo krivi večinoma sami.

Žita pustimo po žetvi dostikrat nepreorana; na takem zemljišču se začne plevel, ki ga je prej žito obsenčevalo radi vpliva svetlobe hitro razvijati in proizvodi mnogo semena. Zapleveljenje njiv pospešuje tudi slabo obdelovanje zemlje in površno oskrbovanje rastlin; prav tako tudi nepravilno kolobarjenje, zlasti če sadimo na isti njivi isto rastlino, ki pa ni okopavina.

Vedno moramo gledati na to, da pravilno kolobarimo. Nikoli naj ne sledijo dve leti zaporedoma rastline, ki ne ovirajo plevela v razmnoževanju. Če pride

vsaka rastlina v kolobarju na ono mesto, ki ji ugaja, bo prav lahko kos plevela in ta se n ebo mogel razvijati. Ako sejemo žita le za okopavinami, bodo prišla vedno v čisto zemljo.

Nadaljnji vzrok širjenja plevela je ta, da pokladamo živini dostikrat neočiščeno zrnje, ki je polno plevelnega semena. To gre skozi prebavne organe živali nepoškodovano in ohrani svojo kalivost. Z gnojem pride na gnojišče, od tam pa na njivo. Zato pa ne sme priti plevel, ki je že napravil seme nikdar na gnojišče, pa tudi ne na kompost ali pa v živinsko krmo. Mnogo plevelnih rastlin živina tako ne žre, zlasti zrelih ne, toda plevelno seme pa kljub temu lahko pride z drugo krmo v živalski želodec. — Pa tudi na travnikih moramo gledati, da plevel čim bolj uničimo; skrbimo z močnim gnojenjem in spomladanskim brananjem za kolikor mogoče gosto rušo dobrih trav in detelj, katera najbolj ovira plevel v rasti.

Seme ki ga sejemo, ni dostikrat preizkušeno na čistoto. Prav radi tega je bilo prenešenih k nam iz tujine mnogo plevelov; tako je bila prenešena iz Amerike tudi deteljna predenica.

Vsako doma pridelano seme je treba temeljito očistiti na čistilnem stroju in na trijerju. Sejati nečisto seme je zaostalost. Dandanes imamo za čiščenje semena na razpolago najrazličnejše stroje. S trijerjem ločimo mešanico semen po težini, obliki in velikosti v posamezne sestavine. Kdor nima na razpolago trijerja, si lahko pomaga tudi s primernim rešetom; seveda prihaja v poštev rešeto le za manjše količine.

Tudi na kraju njiv moramo plevel vedno odstraniti; tam je navadno največ plevela, kateri se močno razraste, njegovo seme pa se širi na sosedne njive.

Velikokrat napravimo tudi to veliko napako, da razne okopavine v zadnjih tednih rasti preveč zanemarjamo. V prvi dobi okopavine zelo skrbno negujemo in plevemo, dokler dobro ne prerastejo, potem pa se navadno nič več ne brigamo zanje. V tem času pa se močno razrastejo razni pleveli, zlasti ameriškanski rogovilček, loboda itd. Ves ta plevel doraste, dozori in se tako močno zaseje, da ga je pozneje težko odstraniti. Zato pa moramo

okopavine ves čas pridno pleti. Najbolj enostavno postopamo tako, da vse plevelne rastline, ki so se močno razrastle med okopavinami, s srpom nizko požanjemo. To nam vzame še najmanj časa, obenem pa tudi okopavin s tem prav nič ne poškodujemo.

V svrhu zatiranja plevela moramo vpoštevati tudi sledeče:

Nekaterih spomladanskih sadežev, ki počasi kale iz zelenijo, ne smemo nikdar prezgodaj sejati, da jih plevel ne prehitu in ne preraste. Posebno pa moramo paziti tudi na to, da zemlje nikdar ne orjemo v mokrem stanju; setve morajo

biti vedno dosti goste in nikjer ne sme biti praznih prostorov.

Mnogokrat izgine plevel, ako izprememimo talne razmere. To velja predvsem za one plevelne rastline, ki rastejo na mokrih kisljih tleh. Ako tako zemljo osušimo in nato redno in zadostno apnimo, mnogo plevela v kratkem izgine.

Med drugim se poslužujemo za uničevanje plevela strupenih raztopin in pa umetnih gnojil. Od umetnih gnojil pride v poštev za pokončevanje plevela kalcij nit in apneni dušik, od strupenih raztopin pa zelena galica. C.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Kaj postavimo v tujsko sobo

Šele potem, ko smo stanovanjski prostor pripravili, kakor je bilo povedano, postavimo vanj potrebno pohištvo. Za tujsko sobo ni treba nobene posebne oprave. Vse je lahko zelo preprosto, pri tem pa mora biti snažno in uporabno, t. j. da lahko vsak kos brezhibno uporabljamo za kar je bil napravljen.

Postelja, omara za obleko in perilo, umivalnik, mizica in stol je vse, kar spada v tujsko sobo. Več pohištva kot je potrebno samo jemlje prostor in napravlja na stanovalca vtis, da smo nakopičili v njegovo stanovanje tiste stvari, za katere drugje nismo našli prostora. V tujsko sobo ne spada tudi noben predalnik, omara ali kaj sličnega, kjer mi sami shranjujemo svoje reči, katerih ne moremo hoditi iskat, ko je soba zasedena, ne da bi neprijetno nadlegovali in motili stanovalca. Razna šara, ki smo jo morda imeli doslej v tem prostoru, ne sme nazaj, ampak nesimo jo na podstrešje ali kam drugam. Nič ne sme ležati na omari ali za njo, po kotih, pa tudi sten ne obložimo preveč. Pomniti moramo namreč, da je večina okraskov, ki imajo za nas spominsko vrednost, za tujca brez pomena in bolj za nabiranje prahu kot za okrasek. Soba z lepim razgledom v zeleno ne rabi dosti okraskov.

Postelja naj ima snažne žimnice in odejo ter lepo oprano perilo. Odeja za poletje ne sme biti pretopla, zato pa naj bo še kak koc pri rokah, če nastopijo

zelo hladne noči. Glede blazin so želje zelo različne, vendar dve navadno zastujeta. Posteljo posteljamo natančno, to se pravi, rjuhe naj bodo od vseh strani dobro zatlačene, da ne lezejo sem in tja. Poleg postelje je dobrodošel košček preproge, da ni treba stopiti iz postelje takoj na mrzla tla.

Omaro znotraj zbrišemo z vlažno eunjo ali še bolje umijemo in pustimo posušiti. Istočasno se notranjščina dobro prezračí. Če police niso več posebno lepe, jih obložimo s čistim, belim ovojnim papirjem, ki ga pripnemo. V omari naj bosta dva obešalnika za obleko in dve ali več poličk za perilo. Tudi poseben prostorček za čevlje pride zelo prav.

Na umivalnik, ki je lahko železen ali lesen, spada umivalna skleda, vrč z vodo, skledica za milo in kozarec za umivanje zob. Če kupujemo skledo za umivanje nanovo, vzemimo veliko. V majhni umivalni skledi se ni mogoče dobro umiti. Meščani morajo na kmetih itak pogrešiti kopalnico, zato zahtevajo namesto nje vsaj veliko skledo za umivanje. V vrču naj bo vedno pripravljena voda, na željo pa prinesemo v sobo tudi toplo. K umivalniku spada še vedro za izlivanje in več brisač.

Miza in stol je v tujski sobi skoro neobhodno pohištvo, posebno, če nam je ljubše, da tujci ne zahajajo v našo družinsko sobo, ampak da ostajajo v svoji sobi. Na mizo pripravimo na tasi steklenico sveže vode in kozarec in če premoremo, tudi pivnik in črnilo, kar bomo tekočim počitnic prav lahko pogrešili. Za papir in druge smeti je dobrodošel koš

za papir, ki ga postavimo k mizi ali v primeren kot. Stol pa nadomešča lahko tudi nočno omarico ali mizico, če je nimamo. Šopek domačega cvetja v preprostem glinastem lončku prijetno poživijo sobo. S. H.

KUHINJA

Krompirjeva juha z grahom. Par debelih krompirjev olupim, zrežem na kocke, operem in skuham v slani vodi. Zelen grah oprazim do mehkega na surovem maslu. Odišavam ga s sesekljanim zelenim peteršiljem, z vejico majarona in vejico zelene. Ko je grah mehak, ga stresem med krompir, da še dobro prevre. Vejico majarona, vejico zelene in laverov list odstranim, preden dam juho na mizo.

Grahov pivčnik (šeberle) za juho. Za oreh surovega masla mešam z dvema rumenjaka. Potem pridenem štiri obribane, v mleku namočene in ožete žemljice, tri žlice kuhanega zelenega graha, malo sesekljane zelenega peteršilja in sneg iz dveh beljakov. Narahlo zmešano namažem enakomerno na pomazano pekačo in spečem v pečici. Pečenje zrežem na poševne kocke in jih dam v čisto juho. Jed ne sme stati, ker bi se kocke preveč razmočile in bi s tem zgubile na okusu. Lahko pa tudi dam kocke zase, čisto juho zase na mizo.

Pražene kolerabe. Kolerabe zrežem na podolgaste kocke. Oprazim jih na surovem maslu s čebulo in zelenim peteršiljem. Pražim pokrite, da se prej zmehčajo. Ko so napol mehke, jih potresem prav malo z moko. Ko se ta malo pokuha, jih zalijem toliko z juho ali krompirjevko, da so kolerabe pokrite. Dam jih za prikuho k mesu na mizo.

Kolerabe kot solata. Mlade kolerabe olupim in operem ter cele skuham v slani vodi. Kuhane odcedim, ohlajene pa zrežem na tanke rezine in zabelim s kisom in oljem.

Ptički iz telečjega mesa. Kos telečine, najboljšje je stegno, zrežem na kose. Te kose dobro potolčem in raztegnem, da postanejo tanki zrezki. Zrezke osolim in prav malo popopram. Posebej razbelim drobno sesekljano suho slanino toliko, da prav malo zarumeni. Slanino potegnem na stran, da se shladi. V ohlajeno primešam strok strtega česna, sesekljane timeza in majarona, malo se-

sekljanih limoninih lupinic in par žlic kisle smetane. S to mešanico namažem posamezne zrezke po eni strani, jih zvijem tesno skupaj, povežem z nitko in vkladam v kozico z mastjo in čebulo. Pokrito pražim na hudem ognju. Pražene ptičke potresem z drobtinicami in polijem z mešanico, ki mi je ostala. Na mizo jih dam s kislino ali s solato.

Romunska riževa hladetina. V litru mleka skuham četrto kilograma riža. Med kuhanjem mu pridenem košček surovega masla, prav malo soli in žličko vanilijinega sladkorja. Riž ne sme biti razkuhan. Riž vložim v skledo v obliki venca in postavim na hladno, če mogoče na led. Posebej osvrkljam pol litra sladke smetane, eno in pol žlice sladkorja in košček stolčene vanilije. Tudi to švrkljanje postavim na hladno ali na led. Ko je čas dati na mizo, polijem riž s tem švrkljanjem. Sredino obložim skuhanimi češnjami ali surovimi in osladkanimi rdečimi jagodami.

DOMAČA LEKARNA

Mezga, ki redi in pomladi. Zreži in potolci tri pesti korenin bele perunike in dve pesti leijanove korenine, zalij 3½ litra belega vina in postavi ga 24 ur na peč. Ta čas potolci in iztisni toliko bareča in pirike, da dobiš za liter soka iz njih. Pristavi pol kile dobrega medu k ognju, primešaj mu, kar si izžel, pristavi k ognju, a odmakni, preden bi zavrelo. Zdjaj precedi vino, zmešaj z medom, postavi zopet k ognju in kuhaj, dokler ni gosto. Ko se je ohladilo, spravi v steklene posode in zamaši dobro. Jemlji vsak dan po dve žlici in ne boš vedel, kaj je bolezen.

Lešnike stolci in kuhaj na medu, uživaj večkrat po žlici, ustavi se bo kašelj in zredil se boš, ker imajo lešniki v sebi 17% tolišče in 4% beljakovine. Za opešana prebavila pa niso, ker napenjajo po njih in zaboli vsled tega glava. Najbolje je, da jih uživaš s kruhom in soljo. Od nezozorelih lešnikov dobiš mrzlico, stari imajo v sebi žaltovo maščobo.

Drvar se je vsekal. Zavrel je masla, vrge vanj košček platna in jih, ko so prevreli, položil vroče na rano. Zacelila se je hitro. Tako so si zdravili nekaj vojak rane od seka in od uboda. Pomagali so si tudi z obkladkom notranje strani jasenovega lista.

Cvetje belega trna namoči v tropinovec in jemlji po žlički za grizo. Hrušice posuši. Kuhaj za želodčne krče peščico hrušic na pol litra vode. Večkrat po dve žlici tople izkuhe, je zelo dobro in ceneno sredstvo za krče.

Za kamen in pesek v ledvicah iztisni sok zelenega klasja, kanarske trave in jemlji z vinom; žlico soka na kupico vina.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Denar. Na denarnem trgu v preteklem tednu ni bilo bistvenih sprememb. Skupni devizni promet na ljubljanski borzi je znašal 5 milijonov 408.000 Din, prejšnji teden pa 6 milijonov 316.000 Din, Za razne tuje valute so plačevale banke sledeče zneske: češka krona 1.50 Din, italijanska lira 2.14 Din, francoski frank 2.12 Din, avstrijski šiling 8.70 Din, švicarski frank 10.90 Din, holandski goldinar 25. 90 Din, kanadski dolar 47 Din, ameriški dolar 47.40 Din.

ŽIVINA

g Živinski sejem v Kranju 24. maja. Cene goveje živine na tem sejmu so bile sledeče: voli I. vrste 6 Din, voli II. vrste 5.50 Din, voli III. vrste 5 Din za 1 kg žive teže; telice I. vrste 5.50 Din, telice II. vrste 5 Din, telice III. vrste 4.50 Din za 1 kg žive teže; krave I. vrste 5.50 Din, krave II. vrste 5 Din, krave III. vrste 4.50 Din za 1 kg žive teže; teleta I. vrste 7.50 Din, teleta II. vrste 6.50 Din za 1 kg žive teže. — Prašiči špeharji 9 Din, prašiči pršutarji 8 Din za 1 kg žive teže. — Do 8 tednov stari pujski 140—200 Din komad.

g Svinjski sejem v Mariboru 29. maja. Cene prašičev so bile sledeče: mladi prašički 5—6 tednov stari 65 do 95 dinarjev, 7—9 tedenski 100 do 125 Din, 3—4 mesece stari 140 do 180 Din, 5—7 mesecev stari 200 do 320 Din, 8—10 mesecev stari 365 do 460 Din, 1 leto stari 600 do 900 Din komad. — Cena za 1 kg žive teže je bila 5—7 Din, za 1 kg mrtve teže pa 9—11 Din.

CENE

g Cene umetnih gnojil, kmetijskih strojev in ostalih potrebščin. Kalijeva sol po 100 kg 156 Din; kostni superfosfat 118 Din; Thomasova žlindra baza 18% 134 Din; nitrofoskal v vrečah 145 Din; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in 100 kg 98 Din; kostna moka 100 Din; apneni dušik v papirnatih vrečah 185 Din; apneni dušik v pločevinastih bobnih 200 Din; klajno apno 275 Din; modra galica, pošiljatev franko vsaka postaja, vključivši davek, 6.40 Din kg; modra galica na drobno v vrečah 6.70 Din; modra

galica v prodaji na drobno 7 Din; žveplo niške brane z zvezdnatimi členki 900 Din;

Mlatilnice z mešali in reto 4100 Din; slamoreznice 1700 do 2000 Din; čistilnice (10 sit) 1500 Din; plugi Lesce 800 do 995 Din; reporeznica (16 R) 550 Din; trijerji 2000—3500 Din; mlatilnice na ročni pogon 2200 Din; robkači 900 Din; sadni mlini 1400—1700 Din; brzoparilniki 1050 do 2800 Din; kosilni stroji 2000 Din; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 D.; travniške brane z jeklenimi konicami 800 Din; patent motike »Rapp« 70 Din.

RAZNO

g Izvoz pšenice in koruze. Od 1. avgusta 1936 do 17. maja 1937 smo izvozili iz naše države 42.621 vagonov pšenice v vrednosti 662 milijonov 900.000 din. Prizad pa mora dobaviti za izvoz še okoli 17.000 vagonov pšenice. — Korusa pa smo izvozili od 1. oktobra lanskega leta do 17. maja letošnjega leta 25.085 vagonov v vrednosti 234 milijonov 400.000 din.

g Naš izvoz v aprilu. Naš celokupen izvoz v mesecu aprilu je znašal 570 milijonov 200.000 din, uvoz pa 462 milijonov 600.000 din. Letošnji izvoz je dosegel rekordno višino. V prvih štirih mesecih lanskega in letošnjega leta se je razvijal izvoz sledeče:

	1936	1937
januar	288,800.000	402,200.000 din
februar	215,000.000	419,200.000 din
marec	345,600.000	511,800.000 din
april	268,500.000	570,200.000 din

g Lovska razstava na spomladanskem velesejmu bo pokazala, kateri naš lovec ima najkapitalnejše roge, to se pravi, videli bomo najkapitalnejše trofeje jelenov, srnjakov, gamsov in kozorogov, ki jih premorejo lovišča Slovenije. Tudi najmočnejši veprovi čekani, ki imajo svetovni rekord, bodo razstavljeni. Razen tega bo pa razstava poučna za praktične lovece, ki bodo videli, kako se pravilno ravna s kožami, kožuhi, kako se prepoznava starost rogarjev po zobovju spodnje čeljusti, kako se lovsko pravilno uporabljajo pasti ter strupi, kako se spoznava boleznimi divjadi, zajedavce, kako treba divjad krmiti, polagati sol itd.

PRAVNI NASVETI

Plačilo za delo. V. J. Iz pisma vidimo, da ste vzeli advokata. Držite se njegovega sveta. Bo že znal odgovoriti na tožbo, s katero zahteva hčerini mož plačilo za delo, ki ga je opravil pri hiši. Za vsako delo pripada delavcu plačilo v tej ali oni obliki. Če je dobil toliko lesa, kolikor je delo vredno, se vam pač ni treba bati tožbe.

Dota četrtemu otroku. A. J. Vprašate, kakšno doto ste dolžni dati četrtemu otroku, ki vam že preti s tožbo. — Niste povedali, ali je to hči ali sin. Hčeri, ki se možl in nima za doto primerne lastne imovine, so starši dolžni dati stanu in imovini primerno doto. Kakšna dota bo primerna za vašo hčer, boste lažje presodili sami, kakor mi, ki ne poznamo vaših razmer. Ali pa vprašajte, kakega izkušenega moža v domačem kraju. Ravno tako so starši dolžni dati primerno opremo sinu, ki se ženi. Otroci, ki ste jih že pred leti izplačali, ne morejo za časa vašega življenja ničesar več zahtevati. Po vaši smrti pa imajo pravico do najnужnega dednega deleža, v katerem se vračuna vse, kar ste jim že dali.

Služba pismonoše. B. A. Z. — Prošnje za sprejem v državno poštno službo rešuje minister za pošto. Lahko prosite za službo, četudi ste oproščeni vojaške službe. Kakšni pogoji se zahtevajo za sprejem v državno službo in kakšne priloge morate priložiti prošnji za sprejem, vam pove zakon o uradnikih, ki ga lahko najdete v 25. številki »Službenega lista« z dne 15. aprila 1931.

Naročen, a še ne plačan gramofon. M. J. T. Po naročilu vaših staršev jim je vaš takratni zaročenec dobavil že rabljen gramofon. Starši so mu ga tedaj hoteli plačati, on pa je rekel, da je gramofon itak za vas in zato ne sprejme plačila. Razmere so se med tem spremenile. Poročili ste drugega, bivši zaročenec pa zahteva sedaj plačilo v znesku 1500 Din, sicer da vas toži. — Bivši zaročenec ima pravico, da zahteva od vaših staršev odškodnino za dobavljeni gramofon. V slučaju pravde bo sodišče po izvedencu dalo oceniti, koliko je bil gramofon tedaj vreden, ko so ga starši dobili in to vrednost bodo morali starši nadoknaditi. Poizvedite v mestu, koliko je tedaj stal nov gramofon iste znamke in odbijte sorazmerno znesek radi obrabe — najmanj 25%, morda še več, in to naj starši plačajo, da si s tem prihranijo tožbo.

Osramočen fant. F. M. F. Če vas deklet, s katero ste imeli otroka, noče poročiti in si sedaj izbira drugega, ji tega ne morete zabraniti. Ker ste vi pripravljeni, da jo poročite, ona vas pa noče, zato ne bo mogla deklet kasneje zahtevati od vas odškodnine, če bi jo drugi fant medtem zapustil. Fant nima pravice zahtevati od dekleta odškodnino za sramoto, ker ga je zapustila. Če fant ni dal dekletu nobenega utemeljenega vzroka za od-

stop od prvotno nameravane poroke, potem ima pravico do povračila resnične škode, o kateri more dokazati, da jo ima zaradi tega odstopa. Na primer, če je fant kupil pohištvo itd. za zakon, kar vse kot samec ne potrebuje, mu bo moralo deklet povrniti tozadevne stroške. — Odškodninski zahtevki zastarajo v 3 letih.

Dolžnosti mojstra do učenca. V. S. D. Pritožujete se, ker mojster uporablja učenca, ki se že tretje leto uči, za neobtrna dela in mu tudi ne daje nobene odškodnine. — Po obrtnem zakonu je mojster dolžan skrbeti za to, da se učenec v stroki izuči. Ne sme mu odvzemati prilike in časa, potrebnega za učenje, in ga ne sme uporabljati za posle, ki niso v zvezi z njegovim stroko. Učencu pripada po enem letu učenja odškodnina za delo. — Če mojster ne postopa tako, se obrnite na načelstvo obrtne zadruga ali na okrajno načelstvo.

Agrarna reforma. B. J. M. Če ste kupili in plačali agrarna zemljo, ki jo je kupcem tudi zemljemerec razmeril, — prepisana pa zemlja še ni na vas, potem je morda temu vzrok to, da še ni kupna pogodba odobrena, ker morebiti še niso vse pristojbine plačane, ali pa ni nihče stavil tozadevnega predloga pri sodišču za zemljejknjižni prepis. Morda boste pri prodajalcu še najhitreje zvedeli, kaj ovira prepis kupljene zemlje.

Zapuščina po očetu. F. M. F. Vprašate, kdo ima prednost pri izplačilu: ali dedičsinovi, ali pa žena brata-prevzemnika, ki je za svojo doto vknjižena na prvem mestu? — Če pride posestvo na dražbo, bodo upniki plačani v tem redu, kakor so vknjiženi. Če se bratje niso pravočasno pobrigali, da bi se bili takoj vknjižili na bratovem posestvu za očetovo dediščino in se je k hiši primožena snaha prva vknjižila za svojo doto, potem bo pač ta na prvem mestu izplačana, upniki pa le, če bo še kaj preostalo od izkupička.

«Goljufija». R. J. B. S poravnava, ki ste jo sklenili z bratom leta 1928 pri notarju, da ste takrat bratu vrnili 2500 Din za pred vojno posojenih 200 gld., je ta zadeva bila med vama dokončno urejena. Očitki bratovih dedičev so tedaj neosnovani. Če teh očitkov ne morete preslišati, kar bi bilo morda najbolje, potem si pač s tožbo zaradi žaljenja časti lahko pridobite zadoščenje in — morda — tudi mir, najbrž pa še večje sovraštvo. Radi očitkov »goljufije« morajo biti vaši nasprotniki kaznovani, ker »goljufije« se da dokazati le onemu, ki je bil radi goljufije tudi res kazensko obsojen.

Pot k zidanci. Z. F. T. Pot k zidanci v vinogradu se lahko priposestvuje s 30letno mirno uporabo iste. Za priposestvovanje se vračuna tudi tisti čas, v katerem je pot uporabljal poseetni prednik. — Služnostne pravice poti skozi gozd se pa sploh ne dajo priposestvovati, kakor smo že obširneje razložili na tem mestu v št. 20 z dne 20. maja.